

Red Notebook

a Proiectului European Marry When You Are Ready

Recomandări
privind prevenirea și combaterea
practice pentru o politica publică
căsătoriei timpurii în
comunitățile de romi
din Europa

Marry When You Are Ready

Prandezer kana si o vaht

Sposati quando sarai pronta

Омьхит се, кораро цу короба

Fii Pregatita De Mariaj

Udaj se kad si spremna

Heiraten wenn du bereit bist

Marry When **You Are**
READY

www.ternibori.org

Scopul acestei publicații este de a contribui la elaborarea politicilor publice și a unor programe sociale care să răspundă nevoilor comunităților de romi. Mai exact, oferă o perspectivă și dovezi orientative din activitățile proiectului, desfășurate în comunitate, pe tema căsătoriei timpurii. Este un subiect delicat și complex, care se intersectează cu tensiuni aprinse la nivel macro-societal: între societatea în ansamblul ei și romi, între tradiție și tendința către modernitate în cultura romilor, între drepturile individuale și coeziunea comunității. Rețeaua Internațională a Femeilor Rome- Phenjalipe împreună cu Forumul European al Romilor și Persoanelor Itinerante, cercetători sociali și cunoscute activiste rome au avertizat cu toții împotriva înțelegerii simpliste. Este o problemă care s-a dezvoltat, de mai mulți ani, între două direcții opuse.

Pe de o parte, există disponibilitatea lucrătorilor sociali și a organizațiilor care lucrează cu comunitățile de romi să țină cont de structurile și obiceiurile patriarhale predominante. Indiferent dacă aceasta vine din interese particulare sau dintr-un sentiment cu adevărat respectuos, efectul a fost acela de a nu vorbi deschis pe marginea

căsătoriei timpurii. Această abordare, des întâlnită, respinge problema căsătoriei timpurii ca "tradiție romă". Acest lucru devine mai evident în Strategiile Europene și Naționale pentru Integrarea Romilor. Nici căsătoria timpurie, nici poziția vulnerabilă a fetelor și a tinerelor femei de etnie romă nu sunt focalizate sau chiar abordate în mod specific. Totuși, formarea familiei este un punct important de plecare în viață, unde toate vulnerabilitățile identificate prin prioritățile Strategiilor pentru Romi - muncă, educație, sănătate, locuire- se corelează. În activitatea noastră în cadrul proiectului, am luat ca punct de pornire răul cauzat vieții tinerilor, îngreunată de riscuri, responsabilități și așteptări, înainte ca aceștia să aibă posibilitatea de a se maturiza, de a fi o persoană independentă deplin. Am lucrat direct cu oameni - dificili, fragili, contradictorii, persoane reziliente, strâns legate de familiile și comunitățile lor, adesea izolați într-un mediu ostil. Prin împărtășirea precum și analiza asupra experiențelor noastre și a problemelor întâmpinate în munca noastră cu comunitățile, am făcut un pas înainte. Rezultatul

final al recomandărilor practice și politice prezentate aici este de a schimba abordarea și de a pune persoana în centrul procesului de elaborare a politicilor publice și a procesului care generează programe sociale. Strategia de Integrare a Romilor, direcționată prin intermediul pilonilor sectoriali, eșuează atunci când trebuie implementată la nivel local. Numai simpla inserare a expresiei "prevenirea și combaterea căsătoriei timpurii este o prioritate transversală a strategiei", nu va genera schimbări sociale. Dealtfel, ar fi un obiectiv greșit. Obiectivul real al acestei politici este de a oferi măsuri de sprijin adecvate și accesibile, care să permită tinerelor femei rome și fetelor rome să-și dezvolte potențialul individual ca persoane și ca cetățeni europeni.

Pe de altă parte, căsătoria timpurie în comunitățile de romi explodează în mass-media sub forma unui scandal șocant. Acesta se transformă în opinii extremiste și rasiste în rândul publicului larg care caracterizează actul criminal al căsătoriei copilului ca fiind o normă a tradiției romilor. Mai mult decât atât, întărește convingerea că "romii sunt la fel". Nimic nu poate fi mai fals! Cultura romilor reprezintă o galaxie a diferențelor. Nu numai în ceea ce

privește tradițiile, ci și în termeni de progres social și, de asemenea, din punctul de vedere al dorinței de a adopta o atitudine pro-activă pentru integrarea în societate, în ansamblul ei. Astfel de vânători de vrăjitoare, conduse de mass-media, au alimentat anti-țigănistul și rasismul la nivel de stradă care, odată cu criza economică, a crescut foarte mult. Acesta este un blestem pentru activiștii romi progresiști: aceștia sunt mereu în situația în care trebuie să aleagă între efortul pentru progres social, drepturile femeilor și ale copiilor din comunitate și loialitatea

față de comunitatea lor stigmatizată, supusă unui atac constant din partea societății. Este nevoie de mult curaj, cunoaștere și respect pentru a aborda problema căsătoriei timpurii cu intenția de a promova schimbările sociale de progres și de a sprijini drepturile indivizilor pentru a -și urma drumul de dezvoltare personală. Acest lucru nu poate fi realizat prin masuri pe termen scurt, neutre din punct de vedere cultural și nu poate fi realizat de către persoane din afara comunității. În opinia noastră, prevenirea și combaterea căsătoriei timpurii se realizează cel mai bine prin implicarea structurată pe termen lung a lucrătorilor sociali romi din comunitate, a mediatorilor și a activiștilor romi. Aceasta este piatra de temelie a recomandărilor noastre pentru o politică publică, bazată pe experiența practică din proiect, prin activitatea în comunitate, realizată în exclusivitate prin munca echipelor de romi.

Esența metodologiei noastre este simplă: romii care lucrează cu romi pentru romi. Această declarație privind metodologia, ar trebui inclusă în toate Strategiile de Integrare a Romilor ca o cerință esențială a oricărei acțiuni realizate prin intermediul planurilor regionale de implementare. Acest proces este, fără îndoială, o provocare. Există un nivel puternic al așteptărilor și cerințelor interculturale și un decalaj uriaș în capacitatea de colaborare a ambelor părți. Activitatea ce trebuie făcută este exigentă și costisitoare. Totuși, doar prin abordarea principiului co-guvernării subsidiare între stat și comunitate s-ar putea obține rezultatele dorite și ar putea transforma beneficiarii dependenți de serviciile sociale în cetățeni europeni activi și integrați. Activiștii romi parte a comunității în care trăiesc, la nivel local, se vor dovedi a fi cei mai buni aliați în îndeplinirea unor rezultate foarte bune pentru o politică publică. Aceasta este o acțiune foarte diferită de cea a muncii prin intermediul rețelelor reprezentative și a activiștilor în domeniul drepturilor omului sau prin intermediul unor lideri de comunitate. Lucrătorii romi din comunitate oferă un nou model, "o nouă normalitate", pentru o modernizare progresivă a unei culturi patriarhale. Aceasta va fi cheia pentru dezlegarea nodului delicat dintre identitate și integrare.

În acest cadru ne prezentăm principiile-cheie, propunerile și cele mai bune experiențe practice. Scopul nostru este ca acestea să genereze o nouă gândire, să ofere exemple și să stimuleze actorii instituționali precum și cei ai societății civile. Partenerii doresc să contribuie mai departe prin aducerea în cadrul proceselor de elaborare a politicilor publice, a experiențelor, a rezultatelor axate pe soluții, identificate de noi și a înțelegerii dată de munca în comunitate asupra problematicii căsătoriei timpurii în comunitățile de romi. În aceste pagini, nu veți găsi tabele de date, citate sau un limbaj de politică publică: ne exprimăm așa cum suntem noi. Nu sugerăm formulări de documente de politică publică; nici nu susținem noi domenii de intervenție. Scopul nostru este să atragem atenția asupra perspectivelor și acțiunilor care pot uni distanța dintre declarațiile de intenție, rafinate, și condițiile experienței vieții reale. Prin urmare, solicităm politicianilor și factorilor de decizie să ia în considerare abordarea pe care am subliniat-o, să adopte principiile enunțate mai jos și să le includă în activitățile lor, să se implice alături de lucrătorii romi din comunitățile locale și să înțeleagă ca atât mediul cât și cultura, ambele influențează atitudinea factorilor de decizie și limitează potențialul comunității de romi de a progresa.

Principiile Red Notebook

Combaterea căsătoriilor timpurii printr-o abordare intersectorială:

Investiți în metodele de dezvoltare personală a fetelor și a tinerelor femei rome prin munca în comunitate

Red Notebook

Puneți persoana în centrul activităților voastre

Căsătoria timpurie este o problemă socială. Se întâmplă acolo unde sărăcia și segregarea sunt atât de dure, încât femeile tinere și familiile lor nu văd căi accesibile pentru a-și îmbunătăți viața. Traseele către o viață mai bună reprezintă sectoarele standard ale Strategiilor de Integrare a Romilor: școală, locuri de muncă, sănătate, locuire, drepturi de cetățenie. Modalitatea de prevenire și combatere a căsătoriilor timpurii este de a valorifica politicile și programele sectoriale existente printr-o prioritate transversală: investiție în modalități de dezvoltare personală pentru copii și tineri. Această abordare integrată necesită o schimbare de perspectivă în procesul de elaborare a politicilor publice și în advocacy: trebuie să trecem de la atenuarea situației de urgență, la dezvoltarea unei abordări care pune un număr important de tineri europeni în centrul viziunii noastre asupra viitorului. Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor : “Evaluarea punerii în aplicare a cadrului UE pentru Strategiile Naționale de Integrare a Romilor și a Recomandării Consiliului privind măsuri eficiente de integrare a romilor în statele membre - 2016”, COM (2016) 424, 27 iunie 2016, conține deja elementele acestei direcții. Acestea trebuie parcurse printr-o voință politică reînnoită și concertată. Parlamentul European ar trebui să demareze o inițiativă politică care să vizeze în mod specific împuternicirea către o dezvoltare personală a fetelor și a femeilor tinere de etnie romă ca un factor crucial pentru ruperea cercului vicios al sărăciei și al excluziunii, transmis de la o generație la alta.

Căsătoria timpurie este o TEMĂ DE POLITICĂ PUBLICĂ

Perspectivă pe termen lung

Abordarea căsătoriei timpurii în rândul romilor, înseamnă a ne îndrepta către o schimbare demografică semnificativă într-un mediu împovărat de toate aspectele precarității. Abordarea integrată centrată pe individ trebuie să se bazeze pe măsuri publice structurale pe termen lung, în special în ceea ce privește școlile și locuirea. Intervențiile anterioare, bazate pe proiecte mici, trebuie înlocuite cu măsuri integrate pe deplin în planificarea politicii publice generale. Integrarea Romilor și fondurile structurale pot fi folosite pentru a oferi locuri de muncă stabile, ca funcționari sociali ai serviciului public, lucrătorilor romi în comunitate, instruiți corespunzător, mediatorilor sanitari romi și mediatorilor școlari romi, care trăiesc și lucrează în cadrul comunităților. Prioritatea în acest sens ar trebui acordată profesionalizării femeilor tinere rome, care pot acționa, dincolo de serviciul lor profesional, ca educatori informali și modele pozitive pentru copii și tineri, pe o scară mai largă. Încrederea pentru schimbare și integrare socială care vine din interiorul comunității de romi, trebuie să fie recunoscută și sprijinită prin investirea în forțele modernizatoare, din cadrul comunității de romi. Lucrătorii romi din comunitate pot oferi exemple de viață în care conceptele “publice” și “romii” pot coexista în mod armonios. Ele pot reprezenta un mecanism prin care se poate transforma frica, de ambele părți ale barierei de segregare, în respect și, în consecință, încredere.

Este momentul, acum, să ne imaginăm, din nou, modul în care se vede Europa în ceea ce privește valorile justiției sociale, solidarității și ale diversității, precum și ale drepturilor și oportunităților egale. Modul în care Uniunea Europeană tratează cea mai mare, cea mai veche, cea mai săracă și cea mai segregată minoritate este o trăsătură importantă a orizontului politic. Nu poate fi ignorată și delegată doar câtorva specialiști romi. Este necesar să se înceapă acum să se construiască stalpii de rezistență pentru modelarea abordării strategice post-2020 a cetățenilor europeni în ceea ce privește cultura romilor.

Implementarea la nivel local și co-guvernarea

Modul obișnuit de a pune această problemă ar fi să spunem că există un decalaj între UE și formulările strategice naționale, indicatorii politicilor publice, pe de o parte, și viața reală a romilor pe de alta parte. Problema, totuși, se desfășoară mai profund: sunt două lumi separate. Una nu înțelege cum funcționează cealaltă. Ele nu au un limbaj comun. Cele două lumi nu împărtășesc nimic decât teama reciprocă, probabil bine întemeiată de ambele părți. Mecanismele ocazionale și specifice pentru conectarea celor două lumi sunt prea slabe chiar și în încercarea de a discuta despre această neîncredere înrădăcinată. Obiectivele politice declarate rămân cuvinte de neînțeles, într-un limbaj indescifrabil, detașat de realitatea vieții romilor. Nevoile imediate ale familiilor și propunerile de soluții practice nu pot aștepta ani de zile să treacă prin mai multe niveluri de reprezentare ale intereselor și programările politicilor publice. Este fundamental să se producă interacțiunea dintre stat și comunitatea de romi la cel mai mic nivel posibil de interacțiune și guvernare, la nivelul municipalității. Trebuie să se acționeze la un nivel la care oamenii pot începe să se înțeleagă reciproc, să găsească interese comune care să genereze bunăstare pentru întreaga zonă. Acest lucru va permite oamenilor să colaboreze în elaborarea de soluții practice. O astfel de interacțiune creează relații: are ca rezultat un capital social în creștere, care, mai apoi, se traduce în sustenabilitate.

Toate programele și inițiativele privind romii ar trebui să fie gestionate într-un proces de co-guvernare între instituțiile publice și comunitatea de romi de la nivel local, și nu în întâlnirile organelor reprezentative naționale, pentru că misiunea lor este diferită. Ceea ce ne interesează aici este colaborarea zilnică, în care fiecare parte contribuie conform expertizei sale. Responsabilitatea este reciprocă. Stabilirea și gestionarea unei astfel de cooperări de lucru între funcționarii publici locali și comunitatea romilor este un proces necesar și specific. Aceasta presupune competențe specifice pentru dialog de ambele părți și timp, dedicate pentru aceasta. Prin urmare este nevoie de investiție atât în ceea ce privește resursa umană cât și a celei financiare.

Agencia care administrează orice finanțare din surse publice dedicată comunității de romi trebuie să fie pe deplin operațională la nivel regional și să includă, în calitate de decidenți cu putere deplină, reprezentanții comunităților locale de romi. Ar trebui să controleze întregul ciclu de programare, alocarea resurselor, punerea în aplicare și evaluarea intervențiilor, atât pe termen lung cât și pe termen scurt.

Rezultatul acestor activități ar trebui, de asemenea, să fie transmis către Comitetul European al Regiunilor. CoR ar trebui să-și asume un rol mai puternic și pro-activ la nivel european de guvernare în ceea ce privește integrarea romilor. Investiția în dezvoltarea personală a fetelor și a femeilor tinere romi, prin munca în comunității, în prioritățile sale politice.

Integrarea în procesul de elaborare a politicilor publice la nivelul întregii societăți

Am identificat trei dimensiuni ale mainstreaming-ului ca fiind de importanță deosebită.

În primul rând, statele și autoritățile publice ar trebui să respecte pe deplin convențiile internaționale, în special Convenția privind Drepturile Copilului precum și Convenția de la Istanbul pentru protecția femeilor și să acționeze asupra acestora fără deosebire de rasă, cultură și statut social. Copiii romi și femeile romi au drepturi egale și trebuie tratate ca fiind egale. Încălcarea drepturilor individuale nu trebuie să fie niciodată considerate ca fiind „o treabă țiganească”. Acest lucru ar trebui inclus în Strategiile Naționale de Integrare a Romilor. Funcționarii publici ar trebui să fie trași la răspundere pentru acte de comportament discriminatoriu.

În al doilea rând, Strategiile Naționale de Integrare a Romilor, Programele Regionale de Integrare a Romilor și fondurile structurale ar trebui să investească în modalități de dezvoltare personală pentru copii, tineri și femei tinere ca o prioritate transversală.

Acest lucru ar trebui să se traducă prin sprijinirea măsurilor complementare de sprijin pentru școlarizare, acces la locuri de muncă și oportunități de participare, sănătate și condiții decente de viață.

În al treilea rând, planurile locale obișnuite și elaborarea politicilor sectoriale ar trebui să ia în considerare măsurile și prioritățile de integrare a romilor. În procesul de elaborare a oricărei politici sau măsuri publice, situația romilor din zona lor sau în cadrul grupului țintă ar trebui să fie luată în considerare. Orice impact pozitiv sau negativ asupra integrării romilor ar trebui evaluat. Orice intervenție publică sau oportunități centrate pe copii, tineri sau femei ar trebui promovate în mod activ în comunitățile de romi. În fiecare comunitate ar trebui să se instituie lucrători romi din comunitate pentru a furniza informații specifice și pentru a sprijini accesul la oportunități, în special prin asistență în pregătirea documentelor necesare. Printre domeniile cele mai relevante pentru astfel de acțiuni se numără: centre de îngrijire timpurie a copiilor, inițiative orientate către NEET, educație informală și oportunități de învățare pe parcursul întregii vieți, antreprenoriatul femeilor și stimulente pentru dezvoltarea propriilor afaceri, promovarea programelor de vaccinare și sănătate, burse și programe promovate de UE, cum ar fi, de exemplu, Serviciul European de Voluntariat.

Având în vedere strategia post-2020, discuțiile ar trebui să înceapă să analizeze dacă măsurile de discriminare pozitivă ar trebui adoptate ca mijloc de eliminare a marginalizării actuale a romilor. Un element important pentru obiectivul de integrare este elaborarea unor statistici de încredere privind populația de romi din Europa. Chiar și datele demografice de bază lipsesc. Cealaltă sarcină importantă în acest sens, ar fi evidențierea statisticilor sociale și economice existente cu indicatori specifici romilor. Eurostat ar trebui să fie solicitat să se implice cu prioritate. În plus, ar trebui să se țină seama de recomandările Forumului European al Romilor și Itineranților, de a introduce indicatori de gen în toate Strategiile de Integrare a Romilor.

Căsătoria timpurie este o PROBLEMĂ COMUNITARĂ

Femeile rome ca lucrătoare comunitare

Munca în comunitate este ca și grădinăritul. Are perioade de muncă neîncetată, iar altele se pare că sunt latente. Nu tolerează absențele. Utilizează o mare varietate de tehnici, deoarece fiecare plantă are nevoi specifice. Este foarte structurată. Aceasta urmează reguli universale, dar nu poate fi standardizată. Fiecare grădină este un univers complex în sine. Cea mai bună șansă pentru ca fiecare grădină să prospere este să aibă un grădinar care a crescut în ea, trăiește în ea și cunoaște fiecare suflare și puls al fiecărei creaturi vii din ea. Lucrătorul comunitar face parte din grădină, dar are o bază de cunoștințe mai mare, stabilește o viziune și lucrează pentru a o îndeplini. Aceasta este metoda pe care am adoptat-o în proiectul nostru. Toți membrii echipei care lucrează pe teren sunt romi și au lucrat excepțional de bine în cazul în care făceau parte din comunitatea pentru care se angajaseră. Acest lucru se datorează faptului că cineva care face parte din comunitate, știe ce mecanisme să declanșeze și ce capcane să evite. Această abordare se bazează pe împărtășirea aceluiași limbaj, cultură și sentiment de apartenență. Activitatea în comunitate se află în centrul schimbării durabile - dar cu o singură condiție: este durabilă în sine. Activitatea în comunitate nu este o campanie singulară și nu poate fi bazată pe proiecte sau pe intervenții spasmodice. În cazul în care comunitățile sunt în nevoie vizibilă, marginalizate de societate sau parcurs conflicte interne sau externe, lucrătorul comunitar trebuie să reprezinte garanție, fiabilitate și continuitate.

Pentru obiectivele noastre, impactul angajării cu prioritate a femeilor rome ca lucrători comunitari, are avantaje multiple. Efectul împuternicirii celorlalți, prin propriul exemplu, este puternic. Capacitatea profesională de a fi angajat în calitate de lucrător comunitar și de a-și asuma roluri intermediare în societatea largită conduce la îmbunătățirea statutului în ochii comunității. În acest fel, femeile rome sunt modele pozitive pentru ceilalți, demonstrând o posibilă alternativă care are impact, mai ales asupra copiilor, fetelor și mamelor. Ele pot fi, de asemenea, o punte către moduri diferite de gândire, în special în cazul în care comunitățile sunt marginalizate. Ele sunt, de asemenea, vehicule excelente pentru promovarea antreprenoriatului în nume propriu și social, o cale privilegiată către independența economică.

comunitari, pot avea un impact deosebit de puternic, este cel al sănătății și, în special, al sănătății reproducerii. Rolul „mediatorului sanitar” a fost desfășurat cu succes în țările balcanice. Această dimensiune oferă informații despre sănătatea sexuală și despre naștere, bolile copilăriei, prevenire, accesul la serviciile publice. Este un bun punct de pornire pentru continuarea dialogului pe probleme de îngrijire personală și acționează ca intermediar în relaționarea cu profesioniștii din domeniul sănătății. În cele din urmă, acest lucru este esențial pentru dezvoltarea sentimentului de respect față de sine și de aptitudini sociale, în special în rândul adolescenților.

Spațiile comunității: o nevoie nerecunoscută

Considerații asupra vieții civice în comunitățile de romi nu au apărut, până acum, în politica publică și în dezbateri. Acest lucru îngustează în sine oportunitățile pe care le putem crea pentru integrarea bazată pe comunitate. Tot ce trebuie este să fie oferit un spațiu dedicat - o sală, o cameră, o clădire mică, unde oamenii se pot întâlni și pot organiza activități. Ar trebui să fie ușor accesibil tuturor și gestionat ca un bun comun, în beneficiul întregii comunități. Un astfel de spațiu ar da un sentiment de proprietate și ar oferi o „zonă de suport” între două zone aglomerate și ierarhice, cea a familiei și lumea exterioară unde romii sunt adesea văzuți ca intruși nedorți. Pe baza experienței acestui proiect, am identificat trei funcții-cheie care ar putea fi instituite într-o astfel de facilitare. Acestea sunt: Furnizarea unui birou de informare și a unui spațiu în care pot fi efectuate conversații private; Să acționeze ca un centru de învățare care se adresează întregii comunități; Sa ofere un spațiu pentru un club de tineret.

Nevoia de informare este esențială, dar este doar un punct de plecare. Adăugarea unei camere pentru consultanță va oferi un spațiu în care grupurile și persoanele fizice pot accesa o serie de servicii și sfaturi. Funcționarii publici, profesioniștii în domeniul sănătății, profesioniștii din domeniul juridic, mediatorii și lucrătorii comunitari ar folosi acest spațiu pentru a interacționa cu membrii comunității. Ar fi deosebit de important pentru femei, deoarece ar oferi singurul spațiu sigur, în afara familiei, unde femeile ar putea să își discute problemele specifice. Acest tip de facilități ar lărgi accesul la furnizarea serviciilor publice, oferind comunității o resursă informațională și ajutor pentru furnizarea unor documente. Ar facilita foarte mult procesul de angajare în serviciile publice și în alte instituții publice.

O serie de bariere logistice împiedică în mod semnificativ participarea romilor la oportunități educaționale și la formare profesională sau vocațională. În afară de cunoscutele bariere ce țin de costuri, capacitatea și dorința de a se angaja, locurile în care se desfășoară aceste activități sunt adesea dificil de parcurs. În special pentru femei și fete, astfel de locuri rămân pur și simplu „în afara limitelor” și dincolo de domeniul posibilității. Spațiul comunitar ar putea, totuși, să găzduiască evenimente de formare, ateliere, sprijin individual și de grup, cursuri de alfabetizare și multe altele. Cel mai important este că ar trebui să ofere orientare în formarea profesională sau vocațională și, astfel, să sprijine femeile să obțină calificările necesare.

Clubul de tineret este un spațiu pentru învățarea de la egal la egal, auto-exprimare și socializare. Pentru adolescenți, este un loc de libertate și stimulare, în care pot fi exercitate și dezvoltate competențele civice și abilitățile generale. Cel mai important este că metodologia clubului pentru tineri construiește încrederea în relaționare și oferă ocazii atât pentru fete cât și pentru băieți să acționeze direct, în afara rolurilor tradiționale impuse de rolurile de gen.

Școală, școală, școală: educația este cheia

Nivelurile de finalizare a ciclurilor educaționale în rândul romilor sunt atât de joase, chiar și printre generațiile mai tinere, încât, doar prin aceste statistici singure, s-ar putea arăta eșecul UE ca „societate a cunoașterii”. Ar fi într-adevăr revelator să observăm impactul romilor asupra indicatorului UE

Sprijinirea educației pentru fetele și femeile de etnie romă este **prioritatea cadru generală, principalul mijloc prin care să se investească în modalități de dezvoltare personală.**

2020, al persoanelor care au părăsit timpuriu școala. Cu toate acestea se presupune că educația este prioritatea Strategiilor Naționale de Integrare a Romilor. Mai mult, prin cercetarea noastră în comunitate, am descoperit că, în general, romii au tendința de a acorda educației o foarte mare valoare - chiar și pentru fete! Relația dintre cauză

și efect, între nivelul scăzut al școlarității și căsătoria timpurie este una complexă. Nu există nicio îndoială că, în general, menținerea fetelor în școală mai mult are un impact puternic pozitiv asupra șanselor lor în viață și este factorul cel mai influent în prevenirea și combaterea căsătoriilor timpurii.

Educația este resursa personală de bază, din care fetele și femeile tinere își pot construi independența psihologică și economică și își pot trasa calea în calitate de membri cu drepturi depline în familie, comunitate și societate în ansamblul ei. Perioada de pre-adolescență este momentul cel mai critic pentru stabilirea fundamentelor. Pentru o integrare reușită, fetele trebuie să fie „conectate” la procesul de învățare într-un stadiu incipient, prin oportunități de susținere a școlarizării înainte de a începe să fie văzute ca „fete mari” și, prin urmare, „mici femei”. Cel mai important, ele trebuie să aibă acces la diferite modele și alegeri înainte de a se conforma pur și simplu unor roluri foarte bine definite, în funcție de gen, într-o societate puternic patriarhală. În același timp, totuși, este important să fie respectate valorile de bază ale ipostazei de a fi mamă și forța motrice din propria familie. Astfel, școala nu trebuie văzută ca o alternativă la acest model de viață, ci o modalitate de proceda mai bine. Atunci devii mai capabil să-ți stabilești propria viață și să-ți îmbunătățești propriile alegeri de viață, poți stabili elementele de bază pentru un viitor mai bun pentru copiii tăi.

Propunerile prezentate aici sunt toate componente ale infrastructurii și condițiile asociate necesare pentru a obține rezultatul așteptat. Acțiunile izolate și angajarea non-formală a organizațiilor pro-rome nu sunt în mod clar capabile să facă o diferență reală. Numai printr-o politică publică îndreptată în favoarea unei mase critice de tinere femei rome, putem spera să generăm schimbarea dinăuntrul comunității. Nivelul educațional formal este de două ori mai puternic în mâinile acestor tinere femei. Acesta le oferă abilitățile de învățare, de formare profesională și generează capacitățile sociale necesare pentru a se angaja independent în societate, în serviciile publice și pe piața forței de muncă. De asemenea, le conferă un statut și o autoritate recunoscute în cadrul comunității de romi. Acestea reprezintă modele pozitive pentru copiii și tinerii din comunitate și devin purtătoare de cuvânt, competente, care trebuie să se gândească la generația în vârstă. În timp, acest lucru va construi un echilibru nou, mai modern între genuri și va întări femeile rome în reprezentarea propriilor interese și cele ale propriilor copii.

Crearea unui pact între Stat și Comunitatea Romilor care să se concentreze asupra educației fetelor și a tinerelor femei rome, ar trebui să constituie o parte fundamentală a strategiei post-2020.

O femeie cu o diplomă obținută la finalul unei școli formale, are, cel puțin, șansa de a intra pe piața forței de muncă - acesta este un aspect fundamental. Dacă ați absolvit un liceu sau un curs vocațional, având o diplomă, obținerea unui loc de muncă, atunci când aveți vârsta de 18 ani, este o ambiție realizabilă. Aceasta este o perspectivă care ar putea convinge pe mulți tineri și pe părinții lor că finalizarea școlii ar fi o opțiune mai bună decât căsătoria timpurie. Acest mecanism de garantare a locului de muncă pentru fetele rome ar trebui să fie explorat și evaluat în continuare.

Bursele pentru fetele și femeile de etnie romă reprezintă un mecanism mai simplu de dezvoltat - și unul care ar trebui implementat într-o perioadă mai lungă și la scară largă. Acest lucru nu ar trebui să fie doar pentru studii la nivel universitar sau pentru elevii superdotați. Studiarea obținerii unei diplome este o provocare deosebită pentru cei care trăiesc în sărăcie. Aceasta implică numeroase cheltuieli suplimentare: transport zilnic, alimente, îmbrăcăminte decentă, rechizite, participarea la oportunități educaționale suplimentare. Pentru familia de romi, nu este doar o cheltuială adesea imposibil de îndeplinit: reprezintă o dublă pierdere, deoarece înseamnă renunțarea la perspectiva câștigurilor imediate. Bursele trebuie considerate nu doar ca o șansă individuală, ci ca un mecanism încorporat într-un

sistem de beneficii și stimulente sociale centrate pe familie.

În timpul copilariei, cooperarea între profesori, autoritățile școlare și familiile copiilor este de o importanță critică. Acțiunea mediatorului școlar rom poate deschide ușa și altor succese. Pentru copiii din comunitățile defavorizate, izolate sau rurale, este foarte important să lucrăm la sprijinul acordat școlarizării, care are o perspectivă mai largă. Este vital să se abordeze toate circumstanțele copilului și ale familiei sale. De exemplu, ar putea fi necesar să se ofere asistență socială suplimentară prin furnizarea de hrană, transport sau oportunități sociale și culturale în mediul mixt etnic. Sprijinul pentru finalizarea educației ar trebui introdus ca măsură standard de politică socială și finanțat în mod garantat din Strategia de Integrarea a Romilor și din fondurile structurale.

Căsătoria timpurie este o CAUZĂ COMUNĂ

Combaterea rasismului și stereotipurilor

Atitudinile rasiste înăbușesc tendințele de progres apărute în comunitatea de romi. Când sfera publică devine tensionată, diferențele din cadrul comunității de romi sunt reduse la tăcere și orice mișcare internă spre modernizare și integrare pierde tracțiunea. Când se simte atacată, întreaga comunitate se simte victimă. Reacția este să-și apere identitatea, să închidă rândurile, să intensifice tradițiile. Sunt parteneri care au experimentat acest lucru și au fost menționați pentru expunerea, în public, a problemei căsătoriei timpurii. Când ești expus rasismului, Romanipen, mândria apartenenței la cultura romană, vine mereu pe primul loc. O îmbunătățire a mediului general, condamnarea clară a anti-țigănistului și interzicerea discursului de instigare la ură în mass-media ar crește impactul muncii activiștilor și a lucrătorilor în comunitățile de romi în promovarea integrării.

O a doua barieră este presupunerea larg răspândită a faptului că roma înseamnă o singură cultură omogenă: toți romii împărtășesc aceleași tradiții și că toate comunitățile s-au dezvoltat și sunt guvernate conform acelorași principii. Acest lucru nu este valabil în mod explicit și trebuie discutat. De asemenea, în ceea ce privește căsătoria timpurie, tradițiile diferitelor grupuri etnice sunt variate. Ele provin dintr-o rețea complicată de cauze și efecte, determinată de o combinație de structuri de putere complexe în cadrul comunității și de forța și natura relației dintre grup și societate. Există foarte puține cunoștințe despre variațiile din cadrul culturii romilor sau despre factorii care influențează procesele de modernizare. Sunt necesare cercetări calitative și cantitative serioase pentru a oferi o bază solidă pentru programarea viitoare.

Responsabilitatea societății civile

Agenții societății civile ar trebui să renunțe la retrogradarea problemei integrării romilor doar la nivelul organizațiilor pro-rome sau la agențiile publice specializate. Trebuie să facem mai mult decât să vorbim despre non-excludere pentru a aduce romii în spațiul public, mai ales atunci când avem în vedere creșterea ostilității și a intoleranței. Organizațiile din sectorul terț și rețelele acestora ar trebui să ia o poziție publică cu privire la tratamentul și nevoile persoanelor de etnie romă, ca o chestiune de justiție socială. Aceștia ar trebui să se angajeze pro-activ, alături de activiștii romi și de organizațiile de la nivel local, prin inițiative și rețele în comun. Crearea unei culturi a solidarității și susținerea cetățeniei active reprezintă o responsabilitate principală pentru toate organizațiile societății civile - și aceasta trebuie să includă deopotrivă femeile rome și tinerii romi. În cele din urmă, societatea civilă are responsabilitatea de a privi spre viitor și, în mod special, să răspundă nevoilor copiilor și tinerilor. Responsabilitatea constă în deschiderea de oportunități care să îi ajute pe tinerii romi să devină cetățeni activi cu drepturi depline, prin implicarea alături de colegii lor. Este vital ca toți copiii și tinerii de ambele sexe să aibă ocazia să trăiască dincolo de circumstanțele limitate ale propriei comunități și să întâlnească oameni din medii și culturi diferite.

Cultura dominantă a societății:

exclusiv, rasist, segregat, violent

Școală

Societate
civilă

Colegi

Instituțiile
locale

locul
de muncă

Abordare intersectorială
Genuri și generații
Perspectiva pe termen lung

Munca în comunitate
Modele pozitive
Femei rome activiste

Marry When You Are
READY
Fii pregătită de mariaj

Familie

Comunitatea romilor

Cultura Roma Traditionala:

Patriarhală, puternic axată pe roluri de gen, izolaționistă, protectoare

Principiile Red Notebook

Combaterea căsătoriei timpurii printr-o abordare intersectorială:

**Investește
în modalități
de dezvoltare
personală a fetelor
și a tinerelor
rome prin munca
în comunitate**

Grupul țintă al intervențiilor politicilor publice pe care le propunem pentru prevenirea și combaterea căsătoriilor timpurii sunt copii romi, tineri romi și tinere rome. Obiectivul este de a le spori capacitatea de a-și determina alegerile în viață, aceasta fiind puternic împovărată de multiplele discriminări la care sunt expuse pe baza genului, etnicității, vârstei tinere și a situației sociale. Condițiile precare de viață - sărăcia, segregarea

zonală, capitalul cultural al familiei, accesul limitat la oportunitățile educaționale – provoacă, încă de la început, oportunitățile lor de dezvoltare personală. Atât cultura de origine patriarhală cât și cultura dominantă rasistă, joacă ca o forță negativă, opresivă care blochează progresul intra-comunitar și transformă în reziduuri posibilitățile individuale de alegere.

Practica căsătoriei timpurii nu poate fi contestată decât printr-o abordare intersectorială care vizează într-o viziune de politică publică unitară și pe termen lung, interzicerea complexă a factorilor de mediu opresivi. Implicarea sistemului școlar, a instituțiilor publice locale și a societății civile este esențială pentru susținerea schimbării societale, care poate ajuta fetele rome să depășească condițiile unei fragilități extreme. Rezultatul așteptat al acestor acțiuni este de a genera deschideri în izolarea socială a comunității de romi, ceea ce exacerbează atât prerogativele tradiționale cât și atitudinile. Această abordare intersectorială integrată consideră fata romă ca fiind foarte mult legată de familie și de comunitatea imediată: implicarea ambelor sexe și a tuturor generațiilor, în special a părinților, ar trebui luată în considerare. Strategia operațională pe care o propunem se bazează pe munca comunitară a lucrătorilor sociali romi, mediatori și activiști și pe caracterul femeilor rome ca cele mai prețioase motoare ale schimbării intra-comunitare.

Femei rome activiste

Taberele ghetoului de romi din orașul Roma nu au avut niciodată reprezentanți femei în interacțiunea cu instituțiile publice. Începând cu anul 2015, odată cu apariția în sfera publică a RoWNI - Rețeaua Femeilor Romilor din Italia, un grup de femei de generație medie, din diferite tabere, în special provenite din ex-Iugoslavia, ce au venit în Italia în timpul războaielor balcanice, au început să participe la întâlniri publice. Aceasta este scânteia pe care am folosit-o pentru a începe munca în proiect. Fiecare mediator a lucrat în tabăra proprie sau în alte comunități cu care avea legături.

Aceasta este forța metodei noastre: întâlniri de grup și dialoguri individuale pe teme atât de personale, precum căsătoria, relațiile de familie, sănătatea și perspectivele de viață au fost induse și abordate de "una dintre noi". În special, pe aceste subiecte, atunci când operatorul este o femeie, abordarea noastră empatică poate să planteze mai adânc semințele de autorefecție. Este o modalitate ușoară de a crește gradul de conștientizare care poate ajunge la mulți oameni.

Cel mai important, femeia de etnie romă care a fost activată ca operator în muncă în comunitate rămâne un exemplu permanent și un punct de referință în comunitate.

Problema majoră este că activarea pe termen scurt a proiectelor experimentale este în mare parte insuficientă. Un mecanism permanent și stabil al femeilor rome în calitate de lucrători comunitari ar trebui să fie investit pe plan local. Acest lucru nu se face fără dificultăți, deoarece diferența dintre

Asociația noastră unește femei mândre de etnia și cultura lor, dar hotărâte să-și promoveze integrarea în societatea italiană. Organizăm activități care pot ajuta procesul de emancipare a femeilor și de incluziune socială în viața modernă. Vrem ca comunitățile noastre, să renunțe la practicile care limitează demnitatea individuală. Majoritatea membrilor noștri sunt femei care locuiesc în “tabere”, nu au de lucru și au un nivel foarte scăzut de educație. Actorii principali ai activităților noastre sunt femei și fete din diferite comunități de romi.

Activitatea comunitară a fost făcută în câteva “tabere” din capitala Romei și din “spațiile temporare de locuit” din Torino, cu diferite comunități de romi de origine ex-iugoslavă și cu romii români. “Taberele” se caracterizează prin condiții de locuit sub nivelul celor de bază și prin segregarea totală, unde șomajul permanent la nivelul familiei este o normă.

mecanismele formale obișnuite de monitorizare și evaluare a rezultatelor acțiunii sociale și a competențelor femeilor rome este destul de mare. Enorm, când vine vorba despre interacțiunea scrisă. Angajarea femeilor de etnie romă ca operatori de muncă în comunitate este o alegere fundamentală de principiu și baza unei schimbări durabile, dar este necesar să recunoaștem că o investiție suplimentară în formare, în suportul logistic și îndrumare ar trebui să însoțească acest efort. Capacitatea de a citi un document, de a trimite un e-mail sau de a scrie o notă nu ar trebui să fie ignorate.

Pregătirea, evaluarea și raportarea muncii în folosul

comunității a reprezentat un proces important de formare profesională la locul de muncă pentru activiștii romi angajați. Parte dintre aceștia au experimentat pentru prima dată, iar alții și-au îmbunătățit abilitățile în gestionarea interviurilor structurate și a întâlnirilor de grup. Toți au dezvoltat o bună înțelegere cu privire la modul în care să reflecteze și să raporteze experiențele individuale și să le integreze într-un proces colectiv care strânge și transformă vocile comunității în propuneri constructive de acțiune. Proiectul a oferit ocazii multiple de a vorbi în public - în interiorul unei echipe, în comunitate și în întâlniri publice mai mari. A sta în fața publicului și a oferi un discurs pregătit este un impuls pentru împuternicire.

Activitatea comunității privind problema căsătoriei timpurii a fost criticată în mod deschis ca expunând o imagine negativă a romilor pentru public și ostracizată de unii lideri de sex masculin. Femeile noastre au luat atitudine și s-au dovedit capabile să contribuie la o nouă perspectivă: mamele comunității, punând accent pe perspectivele de viață mai bune ale noilor generații. Lucrul pe care operatorii implicați în proiect îl cer, fără excepție, este: munca și perspectivele integrării pentru tineri.

Acest lucru a fost recunoscut ca fiind valoros: mai multe fete adolescente au ajutat membrii echipei să pregătească și să raporteze cu privire la activitățile de lucru în comunitate. Acesta este rezultatul de care suntem cei mai mândri.

Modele pozitive și mass-media

Am dedicat toate eforturile noastre pentru fetele pre-adolescente și adolescente, cu vârste cuprinse între 9 și 15 ani, din comunități rurale foarte sărace și foarte tradiționale.

Este o perioadă de viață foarte delicată și tumultuoasă, dar având încă potențialul pentru a-și construi propria viață. Este perioada în care realizăm o proiecție a ceea ce vom fi ca adulți și vom începe să acționăm în conformitate cu această imagine asupra noastră înșine. Această imagine, a noastră înșine, nu este liberă și creativă, este predeterminată de experiențele directe ale vieții, încă din copilărie. Pentru fetele care cresc în sate segregate, imaginea despre lume este numai în alb și negru. Pe de o parte, mamele și familiile lor, care nu au experimentat nimic altceva decât să fie mame și părți ale familiei guvernate de căi patriarhale tradiționale. De cealaltă parte, lumea de televiziune strălucitoare, care este nu numai îndepărtată, ci și ostilă și denigratoare. Este foarte important ca fetele la această vârstă să aibă posibilitatea de a cunoaște în mod direct și de a învăța de la femei române care trăiesc o viață diferită. Este vital să știe că a fi femeie de etnie română în lumea de astăzi înseamnă un curcubeu infinit de posibilități.

Prin munca noastră în comunitate, într-un mod informal, prin dialog și contact direct, am prezentat fetelor adolescente

o serie de modele. O femeie română poate fi orice: un profesionist, un activist politic, un ginecolog, un psiholog, o actriță, un doctorand în sociologie.

O persoană independentă din punct de vedere economic, realizată personal, modernă și totuși pe deplin română care este cunoaște și respectă valorile din familie.

Contactul direct cu astfel de femei oferă oglinzi

Forumul Femeilor Rome din România reprezintă interesele femeilor rome - cetățeni români de origine romă. Scopul nostru este conservarea, exprimarea și dezvoltarea minorității rome, în conformitate cu principiile egalității și nediscriminării față de toți cetățenii, consacrate în Constituție. Lucrăm pentru a asigura accesul egal, gratuit și universal la educația de calitate la toate nivelurile sistemului de învățământ public pentru toți cetățenii români de origine romă, în special pentru femei. Eforturile noastre constau în prevenirea și eliminarea segregării. Principalele noastre domenii de interes sunt educația, cultura și mass-media.

Au fost formate ateliere de lucru în școli, sesiuni de informare privind sănătatea reproducerii, întâlniri comunitare și spectacole de teatru social în patru localități rurale, tradiționale, izolate, cu comunități închise: Bughea de Sus și Cetateni (Arges), Sotriile și Mizil (Prahova).

multiple pentru fetele adolescente pentru a înțelege că există posibilitatea de a alege. Este un impuls să visezi, să-ți stabilești propriile obiective, să ai curaj. « Am fost prima femeie care conducea o mașină în satul meu ». « Am primit bursă pentru a studia medicina ». « Lucrez în Parlament ». « Pot fi cine vreau eu să fiu ».

În acest efort de a înțelege nenumăratele posibilități ale lumii și de a le activa pentru a reflecta asupra perspectivei lor de viață, mass-media joacă un rol puternic. Implicarea directă a protagoniștilor unei emisiuni TV celebre și difuzarea de reportaje din cadrul întâlnirilor din comunitatea noastră, au avut un impact amplu. Aducerea oamenilor reali, pe care îi vedeau doar la televizor, în loc de imagini stereotipe negative – a produs o schimbare de percepție.

Pentru a deveni ceea ce vrei să fii, sunt necesare două direcții. Una este școala. Calea necesară pentru a deveni ceea ce vrei să fii - este educația. Munca noastră în comunitate și metoda modelelor pozitive se referă la importanța școlarizării pentru dezvoltarea personală. Celălalt element esențial este conștientizarea propriei individualități, a dreptului și a necesității de a-ți determina singur viața. În cultura tradițională a romilor, în care rolurile familiale sunt resimțite puternic, acest lucru nu trebuie luat ca atare. Pornind de la deciziile privind corpul tău - informația despre sănătatea reproducerii este un element important al construirii capacității fetelor pentru dezvoltarea personală.

Ceea ce a apărut ca o surpriză în discutarea căsătoriei timpurii, în munca în comunitate cu adulții, a fost experiența unor bărbați care au povestit cum, căsătorindu-se foarte devreme, și-au blocat viața ca adulți. Acest lucru ne-a determinat să înțelegem cât de important este să lucrăm cu ambele sexe și să recurgem și la experiențele de viață ale bărbaților.

Cluburi de tineret

În decursul anilor de lucru în comunitate, am observat că tinerii romi, contrar proclamărilor strategiilor naționale și a programelor europene, în realitatea locală, sunt un grup țintă foarte neglijat. Noi, în trecut, am dezvoltat programe de succes pentru copiii de școală primară pe de o parte și, pe de altă parte, pentru tinerele mame și pentru cele care urmau să devină mame.

Inițiative specifice care vizează nevoile specifice ale unui grup țintă bine definit. Cele mai cunoscute, apreciate și mai utile activități au fost, în esență, asigurarea de servicii pentru persoanele în nevoie.

În schimb, prin munca noastră cu clubul studenților de la universitate, am pus în practică o abordare diferită. Asociația noastră sprijină în esență un grup de tineri nu numai să realizeze inițiative, ci, mai presus, să își construiască identitatea ca cetățeni europeni competenți,

activi, capabili și dispuși să re-investească stimuli în comunitățile lor de origine. Acest tip de muncă o vedem precum plantarea copacilor. Este plină de satisfacții: ne uităm la prima generație de tineri profesioniști integrați, care încep să schimbe imaginea stereotipică a ceea ce înseamnă să fii rom. Dar studenții universitari, de etnie romă sunt o nișă foarte mică. O elită care, cu mai multe sau mai puține dificultăți, se integrează progresiv în comunitatea studențească și în sfera publică. În același timp, viața și obiceiurile lor de zi cu zi, îi separă de ritmul obișnuit de viață al comunității. Așadar, în timp ce studenții

Ideile oamenilor Acțiuni pentru soluții eficiente. Numele nostru reprezintă cine suntem și ceea ce facem: activiștii romi și lucrătorii sociali care lucrează împreună și în cadrul comunității pentru o schimbare durabilă. În centrul activității noastre sunt copiii și tinerii de etnie romă din regiunea bulgară Blagoevgrad. Sprijinim copiii cu burse și oportunități culturale. Am susținut crearea Cluburilor de Studenți pentru Romi, grupuri de studenți universitari de origine romă care colaborează cu noi în acțiuni menite să promoveze valorile educației și să combată rasismul și stereotipurile. Lucrăm, de asemenea, în mod special cu femeile, pe probleme de acces la serviciile de sănătate și sănătatea reproducerii.

Cluburile de tineret au fost înființate în patru comune din regiunea Blagoevgrad: Blagoevgrad, Belica, Simitli și Krupnik. Toate localitățile alese sunt caracterizate de o populație de romi mare și compactă, însă caracteristicile acestora variază între cele ale unui oraș mare, la cele ale unui orașel, până la cele ale unui sat izolat.

universitari pot reprezenta un exemplu pentru cei mai tineri, ei nu sunt neapărat o oglindă pentru semenii lor.

Viața “normală” se desfășoară în mod diferit. Prin urmare, ce oportunități de dezvoltare personală sunt deschise tinerilor “în general” din comunitățile de romi? Fără școală și fără posibilitatea de a se angaja, s-au îndepărtat de la orice posibilitate de socializare cu colegii lor neromi. Prinși într-un vid între familiile sărace, tradiționale și patriarhale și viața modernă ale căror uși de acces le resimt ca fiindu-le închise violent, chiar în față, încă de când erau mici. Și aceasta continuă să le deprecieze cultura într-un folclor subestimat.

Am înființat cluburile de tineret bazate pe o idee foarte simplă: să oferim un spațiu în care tinerii să se poată întâlni, să facă schimb de idei și informații, să învețe, să asculte și să fie ascultați. Un spațiu deschis, ușor accesibil. Un spațiu sigur, fără a fi judecat. Un spațiu stimulator, care poate ajuta găsirea oportunităților pentru dezvoltarea personală

prin reducerea barierelor inițiale. Un spațiu care oferă relații noi și variate, dincolo de conexiunile familiei, care adesea țin tânăra într-un balon opac. Clubul de tineret, așa cum l-am experimentat, este ca o fereastră în acest balon de segregare. Tinerii sunt încurajați să discute problemele, să-și exprime opiniile, să stabilească un acord asupra activităților de organizare, de reflectare și, astfel, de maturizare a capacității lor de a lua decizii asupra propriei vieți, sau, pur și simplu, un loc unde pot sta singuri, pot petrece timpul, în grup sau individual. Nimic mai mult - cu excepția bucuriei și a curiozității de a fi împreună cu colegii lor așa cum se întâmplă tuturor copiilor “normali”, tinerilor care în mod normal au un parc în oraș sau o sufragerie, suficient de

mare, acasă, pentru a-și întâlni prietenii în pace și intimitate. Acest lucru este foarte important.

În concluzie, în timp ce clubul de tineret abodează elemente importante ale educației non-formale, caracteristică cea mai importantă este cea a infrastructurii sociale. Este un spațiu comun, la nivelul comunității, în care tinerii pot experimenta inter-relaționarea, pot exercita exprimarea propriilor gânduri și pot câștiga experiență de co-gestionare a unui bun comun. Toate acestea nu sunt altceva decât, în esență, decât modalități de a construi deprinderi de bază și competențe civice. Este o punte între “comunitatea de romi” și comunitatea de cetățeni aparținând culturii rome.

Împreună cu autoritățile publice

Punctele noastre de plecare sunt foarte simple și ne îndreaptă munca în toate domeniile - educaționale, sociale și culturale. În primul rând, romii sunt cetățeni cu drepturi și îndatoriri egale cu cetățenii de orice altă origine etnică. În al doilea rând, datoria instituțiilor publice este de a avea grijă de toți cetățenii săi, indiferent de fondul lor. În plus, instituțiile publice sunt chemate să acționeze în virtutea valorii democratice, bazate pe egalitatea tuturor cetățenilor, care în Croația, ca și în multe alte țări, sunt consacrate prin Constituție: „Fiecare cetățean ... va avea dreptul, în condiții egale, de a participa la determinarea tematicilor publice și va avea acces la serviciile publice „. În acest sens, ideea este cea a accesului la servicii publice în condiții egale. O mare majoritate a persoanelor care locuiesc în localitățile rurale din regiunea noastră nu au aceleași posibilități de a accesa serviciile publice, să nu mai vorbim de viața publică, ca majoritatea populației. Din cauza condițiilor lor de viață extrem de sărace, familiile de romi au nevoie de îngrijire și sprijin suplimentar în furnizarea serviciilor publice, în special în domeniul educației și al sănătății. În plus, deoarece sunt de cultură romă, aceștia sunt expuși la o discriminare explicită și la atitudini rasiste pasive sau de respingere.

Misiunea noastră este de a construi comunitatea romă prin contribuția la îmbunătățirea condițiilor de viață și a calității vieții și prin promovarea educației copiilor și tinerilor romi. Obiectivul nostru specific este activarea și consolidarea procesului de dezvoltare a capacităților femeilor rome. Toate activitățile noastre sunt implementate prin includerea romilor și a populației în ansamblul ei, deopotrivă. Credem că, pentru a combate stereotipurile și prejudecățile, este necesar să lucrăm umăr lângă umăr, indiferent de etnie, naționalitate sau religie. Pornind de la aceste considerente, sprijinim capacitatea comunității romilor de a-și reprezenta interesele în dialogul cu instituțiile publice și să contribuie în mod responsabil la schimbările sociale pozitive.

Activitatea comunitară a fost implementată în comunitățile rurale din regiunea continentală Osijek-Baranja din Croația - Jagodnjak, Beli Manastir, Darda și Belišće, cu o populație mare de romi - originari- din România, stabiliți demult în aceste localități.

instituțiile publice are o dublă abordare. Pe de o parte, îi considerăm ca fiind răspunzători nu numai pentru acțiunile lor, ci și pentru ceea ce nu îndeplinesc ca responsabilitate prin lipsa manifestării interesului adecvat, atât în ceea ce privește protejarea drepturilor, cât și în furnizarea serviciilor publice. Pe de altă parte, nu așteptăm doar ca statul să-și îndeplinească datoria – ne aducem și noi contribuția. Noi propunem, organizăm activități, oferim servicii, ne focusăm munca voluntară către priorități, sensibilizăm și oferim oportunități educaționale informale. Vorbim cu oamenii. Menținem și dezvoltăm relaționarea. Toate activitățile și inițiativele noastre se bazează pe implicarea directă a funcționarilor publici și a romilor, care contribuie cu diferite competențe și perspective diferite. Muncind umăr la umăr pentru aceleași obiective concrete și practice, ei învață să se înțeleagă reciproc, să descifreze modul de funcționare ale sistemului celuilalt, să împărtășească mândria unui rezultat comun. Colaborarea noastră inițială cu autoritățile publice a început cu școlile. Când o fată, din unul dintre satele noastre, continuă să meargă liceu – acest lucru este simțit ca o victorie a tuturor: profesori, părinți, echipa noastră. Același tip de colaborare am dezvoltat-o cu instituțiile locale de sănătate și cu municipalitățile.

Acum suntem considerați un interlocutor serios pentru Strategia de Integrare a Romilor de către regiunea noastră, iar munca noastră este promovată ca o bună practică pentru alte regiuni. Este foarte important, ca atât organizațiile

societății civile, cât și instituțiile publice, să experimenteze beneficiile și să recunoască valorile principiului subsidiarității. Ce putem realiza împreună, nici unul dintre noi nu ar fi capabil să realizeze singur. Făcând lucrurile împreună crește capitalul social și promovează schimbarea socială. Următoarea noastră provocare este de a încuraja includerea reprezentanților romilor în agențiile care gestionează și determină finanțarea publică destinată comunităților de romi.

În acest proiect, am dezvoltat o colaborare extraordinară de fructuoasă cu instituția poliției locale. Am colaborat pentru a produce și a disemina un film documentar, ca instrument de convingere împotriva riscurilor implicate în căsătoriile timpurii. Dar chiar mai important decât filmul și mesajul său, sunt efectele secundare ale acestei colaborări. Ele sunt simbolul unei schimbări culturale: modul în care poliția consideră romii și modul în care romii consideră poliția. Nu ca pe dușmani, cu teamă, ci ca parteneri pentru progres social.

Drepturi egale pentru toți

În fața discriminării, nu este suficient ca politicile să fie similare în enunțuri. Pentru a garanta aceleași posibilități de acces la drepturi tuturor, acestea trebuie să fie sensibile la condițiile de vulnerabilitate. Fiind romă și fiind femeie aceasta cumulează o expunere dublă. Acest aspect transversal al discriminării multiple rămâne invizibil în procesul de elaborare a politicilor publice. Convenția de la Istanbul pentru Acțiuni pentru combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, acordă o atenție deosebită femeilor migrante, femeilor care solicită azil și femeilor refugiate. Situația specifică a vulnerabilității femeilor rome, caracterizată de tradițiile patriarhale puternice din comunitate, condiții de sărăcie și o dimensiune transnațională semnificativă, nu este pusă în evidență sau nici măcar menționată. În același timp, Strategiile de integrare a romilor nu sunt sensibile la dimensiunea de gen și nu au evoluat încă pentru a îndeplini prevederile Convenției de la Istanbul. Acest lucru îngreunează activitatea ONG-urilor și a lucrătorilor sociali din comunitate pentru a propune inițiative în domeniul prevenirii. Celelalte două domenii de acțiune pentru combaterea violenței, și anume protecția și urmărirea penală, sunt îngreunate de neîncrederea reciprocă profund înrădăcinată dintre romi și funcționarii de stat. Chiar și în sferile mai puțin problematice și foarte personale, cum ar fi Agenția de ocupare a forței de muncă, unde, de exemplu, doar un număr mic de romi își declară etnia, chiar și atunci când acest lucru are efecte sau stimulente pozitive, deoarece aceștia devin discriminați în mod deschis sau le sunt oferite locuri de muncă mai puțin remunerate. De asemenea, școlile, birourile de asistență socială și agențiile de sănătate nu sunt dispuse în abordarea problemelor legate de romi. Aceasta generează o izolare și mai puternică a comunității de romi. O astfel de situație generală face foarte dificilă posibilitatea femeilor rome să denunțe violența, de asemenea pentru că se tem de faptul că orice contact cu autoritățile de stat le pune în pericolul de a-și pierde copiii, aceștia fiind luați din custodia mamei.

PARTENER AUSTRIA Papusza

Papusza este o organizație tânără, care abordează problemele drepturilor omului, minorităților și ale drepturilor copilului prin asigurarea condițiilor adecvate pentru educație. Asociația lucrează la nivelul politicilor publice și promovează practici pozitive ale organizațiilor locale ale romilor din Balcanii de Vest. Activitățile asociației s-au desfășurat la Viena, unde majoritatea familiilor de romi provin din țări din fosta Iugoslavie.

Culturile în interacțiuni

Suntem un grup de oameni din anumite părți ale Italiei, atât de diferiți încât uneori părem din țări diferite. Elementele pe care suburbiile anonime ale orașelor mari nordice le au în comun cu orașele mici din sud, sunt cele două limbi pe care le-am folosit în paralel, timp de 600 de ani - Sinti Romani și Italiană - și linia solidă de separare dintre italienii sinti și italienii originari. Activitățile noastre urmăresc să cultive cultura și aceea de a ne face cunoscuți și recunoscuți de populația majoritară, prin tradițiile noastre bogate și specifice. Experiența noastră arată că cel mai bun mod de a depăși neîncrederea este de a face lucrurile împreună, la diferite niveluri: de la inițiativele sociale în colaborare cu autoritățile publice, la atelierelor de lucru cu grupuri mixte. Colaborăm foarte mult cu alte asociații, în special pentru acțiuni bazate pe protecția drepturilor omului. La nivel de politici publice, bătălia noastră este ca romii și sinti să fie recunoscuți ca minoritate națională în Italia, ceea ce ar fi foarte important pentru păstrarea limbii și situarea în sfera publică. Cealaltă cauză pe care o prețuim este memoria Holocaustului Romilor- Porrajmos/Seamudaripe. Lucrăm foarte mult cu școlile. Înțelegerea istoriei este o cheie importantă pentru dezvoltarea unei atitudini critice, a respectului pentru diferențiere, diversitate și a unui sentiment de solidaritate. Interacțiunea directă în grupuri mixte este esențială pentru construirea de experiențe personale care pot ajuta, în special pe tineri, să descifreze lumea în care trăiesc și

PARTENER ITALIA SINTI Romano Drom

Suntem o cooperativă socială care conduce Muzeul de Cultură a Romilor, situat în Milano și o mică afacere de catering și de alimentație stradală unde sunt angajați tineri romi. Organizăm inițiative educaționale și culturale. În cadrul proiectului, am colaborat cu comunitățile sinti din regiunile Lombardia, Molise și Abruzzo.

să-și dezvolte capacitățile de a face alegeri individuale solide. Prin inițiativele culturale, investim în competențele de cetățenie ale tinerilor romi și non-romi, deopotrivă. Cea mai puternică limbă pe care o folosim este muzica. Ascultarea muzicii împreună, cunoașterea acesteia, descoperirea elementelor și inspirația muzicii noastre în lucrările muzicienilor celebri și foarte iubiți și, în special, crearea muzicii împreună - generează o legătură puternică. Nu numai pentru că poate conecta prin cultură, ci pentru că poate crea conexiuni dincolo de clase și cercuri sociale, ceea ce reprezintă o oportunitate de care tinerii romi sunt lipsiți.

PARTENER ITALIA ROM

Romni Onlus

Asociația Romni Onlus - din Roma

Coordonator de țară: **Saška Jovanović** - romnionlus@yahoo.it

Coordonator Piemonte: **Vojislav Stojanović** - stojanovic.romact@gmail.com

PARTENER ITALIA SINTI

Romano Drom

Cooperativa Socială Romano Drom - Pavia

Coordonator de țară: **Giorgio Bezzecchi** - romandrom@libero.it

Coordonator Abruzzo-Molise: **Concetta Sarachella** - concsarachella@tiscali.it

PARTENER BULGARIA

LIDER

Asociația Lider - Blagoevgrad

Coordonator de țară: **Miglena Mihaylova** - lider_blagoevgrad@abv.bg

PARTENER ROMÂNIA

FFRR – Forumul Femeilor Rome din România

Coordonator de țară: **Oana Ionita** - oana.ionita_cdep@yahoo.com

PARTENER CROAȚIA

Udruga žena Romkinja “Romsko Srce”

Asociația Femeilor Rome “Roma Heart”

Coordonator de țară: **Dragana Đurđević** - durdevicdragana71@gmail.com

Mentor: **Nadica Balog** - romskosrce@net.hr

PARTENER AUSTRIA

Papusza

NGO Papusza - Viena

Coordonator de țară: **Sonja Barbul** - sona263@gmail.com

Partnerei asociați

PARTENER ASOCIAT MONTENEGRO
CRI – Centar za romske inicijative Nikšić
Centrul pentru Inițiative Rome - Nikšić

Persoană de contact: **Fana Delija** - crink@t-com.me

PARTENER ASOCIAT BOSNIA- HERȚEGOVINA
Udruga žena Romkinja "Bolja budućnost" Tuzla
Asociația Femeilor Rome "Viitor mai bun" - Tuzla

Persoană de contact: **Indira Bajramović** - indira@bolja-buducnost.org

PARTENER ASOCIAT SERBIA
Romkinja
Asociația Femeilor Rome - Niš

Persoană de contact: **Svetislav Jovanović** - svetta@ptt.rs

PARTENER ASOCIAT MACEDONIA
NGO LIL
NGO LIL - Skopje

Persoană de contact: **Sarita Jasarova** - jasarova@yahoo.com

Coordonator

SPES - ASSOCIAZIONE PROMOZIONE E SOLIDARIETÀ
Centro di Servizio per il Volontariato del Lazio
SPES - Centrul pentru Suport Voluntariat pentru regiunea Lazio - Roma

Coordonator de proiect: **Ksenija Fonović** - ksfonovic@spes.lazio.it
 Manager de proiect: **Giuliana Cresce** - progetti@spes.lazio.it

Investiți în metodele de dezvoltare personală a fetelor și a tinerelor femei rome prin munca în comunitate

Căsătoria timpurie este o DIMENSIUNE SOCIALĂ

Puneți persoana în centrul acțiunilor voastre

Căsătoria timpurie este o temă de POLITICĂ PUBLICĂ

Perspectiva pe termen lung

Implementarea la nivel local și co-guvernarea

Integrarea în procesul de elaborare a politicilor publice în ansamblul societății

Căsătoria timpurie este o PROBLEMĂ DE COMUNITATE

Femeile rome ca lucrătoare în comunitate

Spațiile comunității: o nevoie nerecunoscută

Școală, școală, școală: educația este cheia

Căsătoria timpurie este o CAUZĂ COMUNĂ

Combate rasismul și stereotipurile

Responsabilitatea societății civile

Pentru a afișa suportul dvs. – **semn roșu** la

www.ternibori.org